

Włochy teatralne przed Grotowskim

Katarzyna Woźniak w swojej książce „Przed Grotowskim. Przewodnik po Włoszech teatralnych” docieka w jaki sposób doszło we Włoszech do stworzenia warunków, dzięki którym mogło powstać europejskie Centro di Lavoro di Jerzy Grotowski – Workcenter of Jerzy Grotowski. Autorka omawia jak doszło do rozwiązań systemowych, które mogły zapewnić CSRT – instytucji, w ramach której pracował Jerzy Grotowski - stabilne warunki pracy. Ukazuje najpierw drogę jaką przeszedł teatr włoski, by w kraju faworyzującym operę, uznano że warto dotować teatr z budżetu państwa. A w kolejnym etapie przedstawia działania prowadzące do zapewnienia dotacji państwowych także dla ośrodków poszukiwań teatralnych, co przełożyło się na stabilność teatrów eksperymentalnych we Włoszech, dzięki czemu Jerzy Grotowski mógł znaleźć w Pontederze odpowiednie warunki dla swoich poszukiwań twórczych.

Autorka ukazuje także środowisko wywodzące się Trzeciego Teatru, które stało się artystyczną rodziną Jerzego Grotowskiego w ostatnich latach jego życia i pracy twórczej.

Książka składa się z trzech części. W pierwszej autorka omawia status teatru dramatycznego począwszy od zjednoczenia Włoch (1861 r.), kiedy to za produkcję teatralną odpowiadali prywatni impresario, poprzez utworzenie po II wojnie światowej pierwszych stałych teatrów z państwową subwencją i stałą siedzibą, aż do momentu pojawienia się ruchów neoawangardowych (1959-1967 r.). Zajmuje się także recepcją twórczości Jerzego Grotowskiego po jego pierwszej wizycie we Włoszech w 1965 r. i słusznie zauważa, że nazwisko Grotowskiego w kontekście neoawangardy pojawia się w pracach historyków młodszego pokolenia i w narracjach artystów debiutujących w latach 60., ale jest to wynikiem raczej popularności Grotowskiego we Włoszech po 1975 r. i mitologizacji jego osiągnięć.

Druga część poświęcona jest ewolucji organizacyjnej i programowej weneckiego Biennale teatru a także omówieniu Biennale Luki Ronconiego z 1975 r., podczas którego Teatr Laboratorium Jerzego Grotowskiego był jednym z trzech (obok The Living Theater i Odin Teatret) najważniejszych zaproszonych gości. Udział w tym Biennale był punktem zwrotnym w recepcji twórczości Jerzego Grotowskiego we Włoszech. Rok 1975 był także rokiem kiedy wydano we Włoszech ustawę o administracji publicznej i pojawiła się możliwość powoływania stałych teatrów eksperymentalnych oraz ośrodków poszukiwań teatralnych.

Trzecia część ukazuje tworzenie się Trzeciego Teatru – ruchu amatorskich grup teatralnych, dla których punktem wyjścia była etyka pracy spod znaku Odin Teatret Eugenio Barby. W

kolejnym rozdziale tej części autorka ukazuje okoliczności powstania głównego ośrodka Trzeciego Teatru – Centro per la Sperimentazione e la Ricerca Teatrale (CRST) w Pontederze i jego działalność w latach 70. i na początku lat 80. Kończącym etapem ostatniej części jest omówienie powstania w 1985 r. Workcenter of Jerzy Grotowski pod auspicjami CRST.

Praca Katarzyny Woźniak ukazująca Włochy teatralne drugiej połowy XX wieku w kontekście powstania i działań Workcenter of Jerzy Grotowski zapełnia lukę w badaniach nad twórczością jednego z największych reformatorów teatru XX wieku, jakim był Jerzy Grotowski.

Katarzyna Woźniak, „Przed Grotowskim. Przewodnik po Włoszech teatralnych”, Wydawnictwo Pasaze, Nowy Sącz 2017.